ڕیفۆرم یان شۆڕش .... نووسینی: کریس هێجز ... وەرگێڕانی: گۆران عەبدوڵڵا

لە ئەرشیڤی دەنگەکانەوە ...
https://dengekan.info/archives/315

کریس هێجز ئەم وتارەی لەسەر سۆسیالیستی شۆڕشگێڕ "رۆزا لوکسمبۆرگ" لە یانەی فۆرمی چەپ لە شاری نیویۆرک لە ئەمریکا پێشکەشکرد .

شەوی 15/1/1919 کۆمەڵێک چەکداری فریکۆرپس کە گروپێك بوون لە کۆنە سەربازی راستڕەوەکانی جەنگی جیهانی یەکەم درووستکرابوو (لەلایەن سۆسیال دیموکراتەکانەوە)، بە پەلەپروزکە ڕۆزا لۆکسۆمبۆرگی تەمەن ٥٠ سالەیان گرت، کە ژنێکی بەبال□ا بچکۆلە بوو کەمێك بە نەرمی دەشەلی، بردیان و گەیاندیانە ئوتێلی ئیدن لە بەرلین، کە بنکەی سەرەکی فیرقەی پاسەوانە ئەسپسوارەکانی (فریکۆرپسی سۆسیال دیموکراتەکان) بوو.

دوای ئەوەی بردیانە ژورێکی ئۆفیسی نهۆمی سەرەوە کاپتن ڤالدیمار پابست رووی تێکرد و لێی پرسی:" تۆی خانمی ڕۆزا لۆکسۆمبۆرگ؟"
لە وەڵامدا بە نەرمییەوە وتی: "تۆ خۆت بڕیار بدە."
ئەویش وتی:"بەپێی وێنەکان بێت تۆ ئەویت."
ئەمیش بە ئارامییەوە وتی:"چۆن دەڵێیت با وابێت."
پابست پێی وتبوو کە دەگوازرێتەوە بۆ زیندانی مۆبییت (لە بەرلین)، ب□□□ام ل□ □□گای چ□ونە دەرەوەیان لە ئوتێلەکە خەڵکێکی زۆر وەستابوون بە قەرەباڵخی و تێکەڵ و پ□ک□□□ی گردببونەوە و تێکڕا بەرامبەر رۆزا هاواریان دەکرد و جنێویان پێدەدا وەك "ئەی لەش فرۆش"، هاوکات لەگەڵ هاوارو هوتاف و هوها پێکەوە تفیان لێدەکرد.
سەربازێک بەناوی ئۆتۆ رونجی 50 مارکی بەرزکردەوە کە بیدات بۆ ئەوەی یەکەم کەس بێت لە رۆزا بدات و هاواری کرد: " بە زیندویی لێرە ناچێتە دەرەوە"، ئا لەو کاتەدا بوو بەقۆناغی چەکەکەی کێشای بە پشتی سەری ڕۆزادا و بەدەما خستی و خوێن بەدەم و لوتیدا فیچقەی کرد.

ڕەنجی بە جاری دووەم پەیدا کەشایەوە هەتاوەکی کەسەکی دیکە بەردەمی گرت و وتی:" ئەوەندەی بەسە".
سەربازەکان ڕۆزایان بەکێشکرد بە لای ئوتومبیلەکی خۆیان کە چاوەڕێی هاتنیانی دەکرد.
تاکێك لە پێڵاوەکانی ڕۆزا لەو کاتەدا لە دوای جەستەی بەجێما، یەکێك لە سەربازەکەکان جارەکی دیکە لە کاتی بەکێشکردنیدا لێیدا.
کاتێك ئوتومبیلەکە بە خێرایی دوور کەوتەوە، نەقیب کورت ڤۆگیڵ دەمانچەکەی بەرزکردەوە و لەسەری ڕۆزا خاڵی کردەوە.
سەربازەکان لاشەکەی ڕۆزایان فڕێدایە ناو ئاوی نەکەندی لاندڤێڕ.

کارڵ لیبکنیخت، ئەو کەسەی کە بڕوای بە ڕۆزا هێنابوو بەشداری ڕاپەڕینەکە بکات، چەند ساتەک بەر لە ڕۆزا کوژرا بوو.
لیکبنیخت ئەو کەسە بوو کە بڕوای بە ڕۆزا هێنا بچێتە ناو شۆڕشەکەوە، هەرچەندە ڕۆزا بە گومان بوو چونکە دەیزانی راپەڕینەکە سەرکەوتوو نابێت بەڵام چووە ناوی و ئیتر هەردووکیان بەوشێوەیە کوژران و راپەڕینی سپارتاکۆسیەکان (چەپە سۆسیالیستە شۆرشگێڕەکان لە ئەڵمانیا) سەرکوتکراو فاشیزم لە ئەڵمانیا لە دایك بوو.
بکوژەکانی ئەو دوو شۆرشگێڕە لە ئەڵمانیا هەروەکو پۆلیسەکانی ئەمڕۆ کە چۆن لە شەقامەکانی شارەکانی ئەمریکا خەڵکانی بە ڕەنگ (ڕەش پێست و ئەوانەی سپی نین) دەکوژن ، هەروەکو ئەم پۆلیسانەی ئەمڕۆ ئەو بکوژانەی ئەوەش لە ئەڵمانیا دادگایی کران، بەڵام دادگا تەنیا هۆشیاری پێدان چونکە دەوڵەت (دەوڵەتی ئەو کاتەی ئەڵمانیا) هیچ مەبەستی نەبوو بکوژەکان سزا بدات چونکە بکوژەکان بە کوشتنی ڕۆزا و لیکبنیخت ئەو کارەیانکردبوو کە دەوڵەت خوازیاربوو بیکەن.

ئەوە پارتی سۆسیال دیموکراتی ئەڵمانیا بوو کە هەستا بە درووستکردنی فریکۆرپس، کە دواتربووە هەوێنی درووستبوونی پارتی نازی.
ئەم هێزە چەکدارە میلیشیایە و سوپا هەردووکیان بەکارهێنران بۆ سەرکوتکردنی هەموو ئەو ناڕەزایەتیانەی لەلایەن بزوتنەوەی چەپەوە ڕێکدەخران و بە مەترسی بۆ سەر خۆیان دەیانبینی. (سۆسیال دیموکراتەکان بە باڵی راستی ئەڵمانەکان لەم قۆناغە دەناسرێن، چەپ لێرە مانای سۆسیالیستە شۆرشگێڕەکانی ڕێکخراوی سۆسیالیستە سپارتاکۆسیەکانە).
کوشتنی ڕۆزا ئەوپەڕی دەسەزی نوخبەی لیبراڵی دەرخست بۆ کۆمەڵگەی سەرمایەداری کە ڕووبەروی مەترسی ببوەوە لەلایەن چەپەکانەوە.
ئەو کاتەی سۆسیالیزم لە شەقامەکاندا خۆی نمایش دەکرد ئەو نوخبەیە

ئامادەبوو هەموو کاتەکیش ئامادەیە بۆ دروستکردنی بەرە لەگەڵ توخمە هەرە دواکەوتوەکانی کۆمەڵگەدا بۆ سەرکوتکردنی ئامانجەکانی چینی کرێکار و (بزووتنەوەکانی خەڵك).

لیبڕاڵیزم، کە ڕۆزا شیاوترین پیناسەی بۆکردوە و وەک “ئۆپۆرتۆنیزم ” (هەلپەرستخواز) ناساندی، بەشێکی دانەبڕاوی سیستەمی سەرمایەداریە.
هەرکاتێک جەماوەری خەڵك بەرەو وچان دەچن لە خەبات و تێکۆشان ، لیبڕالیزم دەست دەکات بە ڕەخنەگرتنی زێدەڕۆییەکانی سەرمایەداری، بەڵام وەک رۆزا باسی لێوەکردوە سەرمایەداری دۆژمنێکە هەرگیز ناکرێت هێرشەکانی نەرم بکرێتەوە.
سەرمایەداری دەست دەبات بۆ ریفۆرمی لیبڕاڵەکان بۆ هێورکردنەوەی نارەزایەتییەکان، ئەو کاتەش کۆمەڵگە ئارام دەبێتەوە، ئیتر دووبارە کار لەسەر دوا ڕێڕەوی خۆی بەرەو سەرمایەداری دەکات، کە بە کۆیلەکردنی کرێکارانە.
خەباتی کرێکارانی ئەمریکا لە سەدەی ڕابردوودا تەواو درووستی بۆچونەکانی ڕۆزا دەسەلمێنێت.
سیاسەت وکەلتور و دەزگا دادوەرییەکانی سیستەمی سەرمایەداری هەموویان کار بۆ پاراستنی مافەکانی موڵکدارێتی تایبەتی دەکەن.
هەر وەکو ئادەم سیمس (بیرمەندی سەرمایەداری) پێناسەی کردووە:
“دامەزراندنی حکومەتی مەدەنیە بۆ پاراستنی ئارامی بۆ مۆڵکدارێتی تایبەت. لە ڕاستیدا بەرگریکردنە لە دەوڵەمەندەکان بەرامبەر هەژاران، یان ئەوانەی خاوەنی چەند بەشێك موڵکن لە بەرامبەر ئەوانەی بێ موڵکن”.

سیستەمی سەرمایەداری هەر لەسەرەتاوە ئەم یارییەی کردووە، هەر بۆیە بۆچونەکانی رۆزا زۆر گرنگن ، هەروەکو چۆن کۆمپانیا گەورەکان ئێستا بەتەواوی لە هەموو کۆتوبەندێك ئازادبوون لە ئاستی ئابوری جیهاندا، بەوڵاتە یەکگرتووەکانی ئەمریکاشەوە، کە ئێستا زیاتر لە سیستەمی سەرمایەداریەوە بووە بە فۆرمێکی زێدە بێڕەحمی دەرەبەگایەتیەکی نوێ (نوێ فیوداڵیزم).
لە سیستەمێکی لەوشێوەیەدا،(کە ئەمریکا بەڕێوەی دەبات) کاری کرێگرتە بە پێی یاسا دەستنیشان ناکرێت بەڵکو بە پێی پێویستیەکانی بازاڕ دەستنیشان دەکرێت.
ئەوە بازاڕە کرێکار بە چۆکدا دێنێت لە پێناو قازانجی بازاڕی جیهانی و ئەم خواستە بۆ قازانج هەرگیز لە رێگای یاسا و بە یاسایکردنەوە چارەسەرناکرێت.

دیموکراسی لەم سەردەمەی سەرمایەداریدا بەشێوەیەکی یاسایی گەڕاوە بۆ سیستەمێکی بەرتیل وەرگرتن .
هەموو دامودەزگا حکومیەکان لەگەڵ دادگا و سیستەمەکانی خۆشگوزەرانی کات بەسەربردنی خەڵك و دەزگاکانی هەواڵ هەموو لەلایەن دەزگا ئابورییەکانی کۆمپانیا گەورەکانەوە بەڕێوە دەبرێن.
سیاسەتەکانی هەڵبژاردن تەنها نمایشکردنی بوکەڵەکانە، واڵ ستریت (ناوەندی بازاڕی سەرمایەداری ئەمریکا) یان سوپا هەرکامیان بێت، ئینجا دۆناڵد ترەمپ یان کلینتۆن، هەریەك لەوان (لەو بوکەڵانە) لەو نمایشەدا دەیبێنەوە.

ڕۆزا دەڵێت:"سەرمایەی کەڵەکەبوو بە جوڵەی خۆی پێویستی بە شوێنێك هەیە سەرمایەی تێدا نەبێت. سیستەمی سەرمایەداری تائەوکاتە دەتوانێ بەردەوامبێت کە زەمینەی جوڵەکردنی لەو شوێنانە هەبێت."
سەرمایەداری لە جیهاندا دەگەڕێت بە قۆرخکردنی کاری هەرزانی کرێکارانی نارێکخراو هاوکات سامانی سروشتی بۆ قازانجی خۆی تا کردنی سروشت بە زبڵدان بەفیڕۆ دەدات.
نوخبە خۆجێیەکانی ئەو شوێنانەش (ئەو وڵاتانەی بە تاڵان دەبرێن) دەکڕدرێن یان لادەبرێن بۆ ئارەزووی سیستەمەکە خۆی، بەمەش رێگری دەکات لەوەی ئەو وڵاتانەی خەریکە لە گەشەکردندان نەگەن بە قۆناغی پشت بەخۆ بەستنیان.

لە هەمانکاتدا، کرێکار لە وڵاتە پیشەسازییەکاندا ناچارکراون بە کاری قورس و بێبەشن لە کرێی شیاو و بیمەی تەندروستی و پارێزبەندی یاسایی، بۆیە لە پەناوی ژیان و گوزەران ناچارکراون بەوەرگرتنی قەرز لە بانکەکان، ئەو قەرزەش بۆ قازانجی دەوڵەمەندە جیهانییەکان دەشکێتەوە (کە خاوەنی بانکە جیهانییەکانن).
رۆزا پێشبینی ئەوەی دەکرد کە ئابوری لەسەر بنەمای قەرزکردن لەگەڵ خۆیدا زنجیرەیەك قەیرانی بچوکی یەك لەدوای یەك بەرەوە قەیرانی ئابوری نارێك دەبات، هەروەك ڕوویدا لە سەرەتای ئەم سەدەی بیست و یەکە لە ئەمریکا، وەک قەیرانە سەرەتایەکانی بازاڕی ئینتەرنێت لە سالە 2000 و دواتر توانەوەی بازاڕ بەتەواوەتی لە سالی 2008دا.

لەرێش بەدواوە بەرەو قەیرانێکی دیکە دەڕۆین و لە کۆتایدا ئەنجام هەر کۆیلەبوون و خزمەتکاری ئاغاکانە جا چی لەرێ (لە ئەمریکا) یان لە وڵاتانی دەرەوە بێت.
تێگەشتنێکی تری گرنگی رۆزا دەربارەی ئەوانەی خۆیان قەتیس کردوە لە ناو خولەکانی هەڵبژاردندا ئەوەیە کە هەڵبژاردنی ناو سەندیکا کرێکاریەکان وەک پرۆسەیەکی هۆشیارکردنەوە کار دەکات لەناو سیستمی

سەرمایەداری، بەڵام ئەو هەڵبژاردنەی سەندیکا کرێکاریانەش کە خۆیان تەواقدا لەگەڵ "هۆشیاری شۆڕشگێڕانەی سۆسیالیستی" بە تەواو ریشەکێشکردنی سیستەمی سەرمایەداری، ئیتر ڕەزا وەک "کرێکاری سیسیفوس" ناویبردن. (سیسیفوس لە ئەفسانەی یۆنانی دێریندا کارەکتەرێکە کە بەهۆی ناڕێکی کارەکانیەوە خوداوەند وەک سزا تەپۆکی پێدەدات بیباتە سەر شاخێك و تەپۆکە کە دەگاتە سەر لوتکەی شاخەکە خل دەبێتەوە خوارەوە و دیسان دەیباتەوە سەرەوە و ژیانی سیفوسیس وەك ئەشکەنجە لەو خولانەوەیەدا سوڕدەخوات، میتۆلۆژیاکە لە ئەدەبیاتی سەدەی بیستەم زۆر بەکار هاتەوە دیارترینیان دەقێکی ئەلبیرت کامۆ یە بە بەناوی داستانی سیسیفوس).

ئەمە کە باس لە پێکهێنانی بزووتنەوەیەکی ڕادیکاڵ دەکەین کە بێتە مەیدان وەك هێزی سێهەم، دەبێت ئەوە بزانین ئەمە بە بەدەستەوەگرتنی دەسەڵات نییە لە ئێستادا چونکە گرتنی دەسەڵات لە باشترین کاتدا دەبێ لە ئێستاوە تا دە ساڵی دیکە کاری بۆ بکرێت، هەروەك ڕەزا بە بیرمان دێنێتەوە کە "شۆڕش کاتی دەوێت".
بێرنی ساندەرس (بەربژێریی دیموکراتەکانی ئەمریکا کە لەگەڵ هیلاری کلینتۆن لە پێشبڕکێدان بۆ بوون بە کاندینی پارتەکە لە هەڵبژاردنەکانی سەرۆکایەتی ئەمریکا)، خۆی و لایەنگرەکانی وەك نەعامە سەری خۆیان خستۆتە ناو لم و خۆیان دەدزنەوە لەوەی ئەمریکا وەکو هێزێکی ئیمپریالیستی ڕەخنە بکەن.
باسێکی ڕەزا هەیە کە بەسەریاندا تێپەڕیوە ئەویش کە پێی وابوو سۆسیالیزم و ئیمپریالیزم بەیەکتر ناتەبان و ئیمپریالیزم نەک تەنها ئامێری جەنگە، بەڵکو سەرمایەدارێکی جیهانیە کە خاوەنی گەورەترین بازاڕی چەك و ئایدۆلۆژیایەکی ژەهراویە، کە رایت ماکدناڵد وەک "ئالودە بە جەنگی بەردەوام" پێناسەی ئەم ئیمپریالیزمەی کردووە و ئەمەش هۆکارە بۆئەوەی سۆسیالیزم مەحاڵ بێت.

نەتەوەییەکان، بە ناوی ئاسایشی نەتەوەییەوە ئێستا داوای کەمکردنەوەی ئازادییە مەدەنیەکان دەکات و ئۆپۆزسیۆن بە خیانەت دەزانێت، ئەمەش لە کۆتاییدا دەبێتە هۆکاری هاتنەئارای – مەرکەزیەت (سەنتەرالیزمی) دەسەڵات کە دەرەنجامەکەی هێزی ئیمپراتۆرییە نەک دیموکراسی.
لە جیاتی هێزێکی دیموکرات، ئیتر دیموکراسی دەبێتە گاڵتەجاڕی یان وەک ئەم بارودۆخەی ئەمەی لەدەڵەت لەنێوان دوو لە نابوترین کەسەکانی مێژووی ئەمریکا بە سەرۆکایەتی بەنێو گۆڕەپانەکە، وەك ئەوەی کارل

مارکس وتی:" کانیدی پرلمانیی ئیفلئج"، یان وك سیاستمدار شدن وـن دـت:" تلیتاریزمی سربروخوار" ک تیایدا دیموکراسی دووویکی دمامکدار.
سرمایداری لسر دوو بنمای ئاسنین یاساکانی خی داشتووو، ب دستهنانی قازانجی زر و کمکردنوی تچووی حقدست، ئستاش ک سرمایداری پشوی کردووو ل چسپاندنی هز ل جیهاندا باج مریی و ژینگییک ب بدستخستنی قازانج زر زیادی کردوو ل جاران بوی سرچاوکان زر کمن لکاتکدامیکانیزمکان (ب تکنلژیاو) زر پشکوتوون.

زا نووسیویتی:" چوسانوی کرکار وك پرسیکی ئابوری لناوبردنی یان نرمکردنوی لی یاساو ناکرت ل کمگی برژوازیدا". هروها سبارت ب یفرمی کمایتیش وتی ریفم " داگیرکاری ناوندکانی چوساندنوی سرمایداری نیی، بکو کخستن و کوپککردنی ئم چوساندنویی ب قازانجی خودی کمگی سرمایداری."
سرمایداری بخی دژی سیستمی دیموکراسیی و گر لوی کرکاران ئامرازکانی و برهنان بدستوبگرن یان چنیتی خرجکردنی قازانجی ئوی برهمیان هناو دیاری بکن. کرکارانی ئمریکا باست و چپو پشتیوانی ل گربست بازرگانکان ناکن، پشتیوانی ل حکومتی فیدرالیش ناکن کاتك پارکی زر دخات خزمتی زگارکردنی بانك گورکان و کمپانیا دارایکانو ب زگارکردنیان ل مای پوچی، بام گو ب کرکاران نادرت. هتاوکو کرکارانی ژن و پیاویش ب زحمت گویان لبگیرت، کارکردن و ژیان و فرمکانی کنتلکرندیان قورستر و توندوتیژتر دبن للاین ئو دوتی ک دوتی کمپانیاکان.

زا ل ناسینازمیش باش تگشتبوو، زر زیاتر تگشتبوو لوی ک بسر لینیندا تپی، ل پناسکردنی ناسینالیزمدا رزا دت" دروشمکی پ ل هرای بتای وردی برجوازیی" ک کاری دابشکردنی چینی کرکارانی وتک بسر نتوی جیاوازدا، ئم ب خی ئامانجکی بنتی چینی سرمایدارانی.
هردوو پارتی (ئمریکا) کماریکان و دیموکراتکان پشبک دکن لوی ک کامیان نیشتمان پرورترن لوی دیکیان، دیار دزگا سربازیکان و ئاسایشی ناوخش ب بیانووی پاراستنی ئاسایشی نتویی و یاساو بربست ب ئازادیی مدنیکان دروست دکن.

ئەم هەرایەش ڕەنگدانەوەی دەبێت لەسەر جەماوەر وەک دەبینین چۆن فاشیزم خۆی دەنوێنێ لە خۆپیشاندانەکانی لایەنگرانی (دۆناڵد تەرم)دا.
وەک ئەوەی ڕۆزا ئاماژەی پێداوە " نەتەوەپەرستی هەمیشە ئامرازێکە لەلایەن بەرەی دژە شۆڕشەوە بەکار دەهێنرێت بۆ پەرتەوازەکردنی چینی کرێکار".
پەتای ناسیونالیزم لەگەڵ سەرهەڵدانی جەنگی جیهانی یەکەم دەرکەوت، پارتە لیبڕالەکانی ئەوروپا و تەنانەت پارتی سۆسیال دیموکراتی ئەڵمانیاش زۆر زوو تەسلیم بە باڵی ڕاست بوون لە ژێر ناوی بەرگریکردن لە نیشتمان، لە کاتێکدا بەرەی چەپ زۆر پێش ئەوە قسەی ڕۆشنیان هەبوو لەو بارەیەوە.

ڕۆزا ئەم بەلارێدانەی وەك نیشانەی ناپاکی و مایەپوچی لیبڕاڵیزم لە سیستەمی سەرمایەداری پێناسەکرد.
ئەو کاتەی شەڕ کۆتایی هات 11 ملیۆن سەرباز لەهەردوو لای بەرەی شەڕ کوژران کە زۆربەیان لە چینی کرێکاران بوون. سەرمایەداری لە ڕێی کوشتارەوە کەڵەکەی سەرمایەکەی دەکات، هیچ قازانج و ڕەوایەتییەکی بۆ چینی کرێکار پێنییە و نانێك کە پەیداون لە لوولەی چەکەکانیانەوە بووە.

ڕۆزا باوەڕی بە لینین نەبوو لەسەر نوخبەی دیسپلینی شۆڕشگێر، ئەوەی لینین پێی دەوت ڤانگارد (شۆڕشگێڕی پێشکەوتوو)، هەروەها راشکاوانە ئیدانەی بەکارهێنانی تیرۆری دەکرد وەکو ئامرازێک بۆ شۆڕش، هەشداریشیدا بزووتنەوەیەکی شۆڕشگێڕانە بڕوای بە دیموکراسیەت نەبێت هەر زوو دەگۆڕێت بۆ دەسەڵاتێکی سەرکوتگەر.
ئەو باش لە لایەنەکانی جوڵەی شۆڕش تێگەشتبوو، سەبارەت بە هەڵچونی شۆرش وتی:" زۆر زەحمەتە هەر ئۆرگانێکی بزووتنەوەی پرۆلیتاریا بتوانێ پێشبینی ئەو هۆکار و هەلومەرجانە دیاری بکات کە دەبێت یان نەبێت بە هۆکاری تەقینەوەی شۆڕش." لە بارەی ئەوانەشەوە کە لە قالبێکی ئایدۆلۆژیدان و لەو دۆگمەوە هەلومەرجەکان دەکەن یان لە ڕێگای هێزەوە رووداوەکان درووست دەکەن وەک ئیفلیج بوو بە " کۆنسێپتێکی توندی میکانیکی بیرۆکرات" ئەژماری کردن.
شۆڕش لای ڕۆزا بەرهەمی خەباتی بەردەوامی جەماوەرە نەك ئەوەی بە هاندان درووست دەبێت و باش دەیزانی شۆرش قەوارەیەکی زیندووی هەیە و چوار چێوەکەی لە سەرەوە دانەڕێژراوە، بەڵکو لە ئاکامی چوونە سەرەوەی هۆشیاری لە خوارەوە دێت، ئەم هۆشیاریەش ساڵانێکی دەوێت بۆ ئەوەی درووست بێت. شۆڕشگێڕەکان دەبوایە وەڵام بەو هەست و

باوەڕە چاوەڕواننەکراوانەی جەماوەر بدەنەوە کە لەسەردەمی شۆڕشدا تووشی دەبن.
لینین لە کاتی رابەریکردنی شۆرشی 1917ی ڕوسیادا لە زۆر کاتدا بە گرتنەدەستی دەسەڵاتی شۆڕشگێڕ گوێڕایەڵی ئامۆژگاریەکانی ڕۆزا بوو، دەستبەرداری بەشێك لە بیرو بۆچون و دەقە ئایدۆلۆژیەکانی خۆی بوو لە پێناو وەڵامدانەوە بۆ پێویستییەکانی ژیانی روسەکان لەسەروبەندی شۆڕشدا، هەروەك ڕۆبەرت لووکەر لەو بارەیەوە نووسیویەتی: “لینین سەرباری خۆی لە ناخەوە لوکسبۆرگیست بوو”.
لە کۆتاییدا جەماوەر ڕادەپەڕێت بەرامبەر بەم سیستمە بەسەرچووە کە نەک تەنیا لە هۆشیاریانەوە دەبێت لەسەر شۆڕش بەڵکو وەک ئەوەی ڕۆزا ئاماژەی پێداوە ڕێگایەکی تر نامێنێتەوە لە بەردەم جەماوەری خەڵك.
تەقینەوەی شۆڕش تەنیا بە کارکردنی شۆرشگێڕەکان بەدی نایەت بەڵکو ئەوە داخرانی ڕێگاکانی ئەم ڕژێمە کەنەیەیە دواجار کۆپەی پێدەدات.
ڕەنگە زۆرێك لە شۆڕشەکان سەرکەوتوو نەبن، بەڵام گۆڕانکاری کۆمەڵایەتی لەگەڵ خۆیاندا درووست دەکەن.
سەبارەت بە شۆڕشی 1905ی ڕوسیا ڕۆزا وتی: “هیچ ئامادەکارییەکی پێش وەخت یان پلانێك لە ئارادا نەبوو ، چونکە پارتەکان ببون بە بەشێك لە هەڵچونە جەماوەریەکان، بەدەگمەن رابەر هەبوو پێلەی نەکرد بێت لە دروشمەکانیاندا، شۆڕش لەسەر داواکاری ناکرێت و ئەمە کاری پارت نییە داوا بکات. ئەرکی ئەمە لە هەموو کاتێکدا ئەوەیە ڕاشکاوانە و بەترس بدوێین بە ئەوەی بتوانرێت بە ڕۆشنی کاریگەری هەبێت لەسەر گەل لە ساتەوەختە مێژوییەکاندا، تا بتوانرێت بانگەشەی بەرنامەی سیاسی بکرێت بۆ کارکردن و بەرزکردنەوەی ئەو دروشمانەی کە دەربڕی راستەقینەی هەلومەرجەکانن. نیگەرانی لە بارودۆخەکە و کەی بزوتنەوەی شۆڕشگێڕانەی جەماوەر ڕێچکەی خۆی بەرەو سەرەوە دەگرێت دەبێت بە دەنیای و بە ئەمانەتەوە بە مێژوو بەجێبهێڵدرێت. خەڵکانێك پێیان وایە سەسیالیزم وەک کروزانەوە وایە لە ناو دارستانێکدا، بەڵام ئەم مێرایەو ئەم ئەخلاقە سیاسیە لە کۆتاییدا بەرهەمی خۆی هەیە ئەو کاتەی ساتەوەختە مێژووییەکە لە باردە بێت و زۆرینە گرنگی پێدەدات.”
من رومانەی هەواڵەی زۆربەی ڕاپەرین و خۆپیشاندانەکانم کردوە لە جیهاندا و (وەک ڕۆژنامەنوسێک تیایاندا بەشدار بووم)، هەر لە یاخیبونەکانی 1980ی ناوەڕاستی ئەمریکای لاتینەوە تا ڕاپەرینەکانی فەلەستین ، شۆڕشی 1989ی ئەڵمانیای ڕۆژهەڵات، چیکسلۆفاکیا و ڕۆمانیا تا خۆپیشاندانەکانی سربیا کە سلۆبۆدان میلۆسۆڤیچی لە دەسەڵات هێنایە خوارێ.

هەموو ئەو ساتەوەختە مێژوویيانەی بينيومن، درووستی تێگەشتنی ڕۆزا لۆکسبۆرگی بۆ سەربەخۆبوونی شۆڕش پشتڕاستکردۆتەوە.
کۆمیتەی مەرکەزی بەلشەفیەکان چونکە بێڕەحم و نهێنیکار و زۆر بەدیسپلین بوون، ئەمە وایکرد دژەشۆڕش دەسەڵات بگرێت و ئاواتی دیموکراسیانەی کرێکاران تێکبشکێنرێت، بەڵام لە راستیدا ئەم ناوەندانە بزوێنەری بنەڕەتی شۆڕش نین. لەگەڵ هەموو ئەو ئاژاوەو تێکشکانانەدا هێشتا شۆڕش بە زیندوێتی دەمێنێ و هیوای ژیانە چونکە دەتوانێت خەڵك لە خراپ بەکارهێنانی دەسەڵات لە دەسەڵاتدارانی ناوەند بپارێزێت.
لە شوێنێکی تردا ڕۆزا لوکسمبۆرگ دەڵێت:” بەبێ هەڵبژاردنی گشتی، بێ ئازادی ڕۆژنامەگەری و ئازادی ڕادەربرین، بێ ئازادی کۆبونەوە، بێ ململانێی بەچوونە جیاوازەکان، دام و دەزگا جەماوەریەکان ژیانیان تێدا نابێت و دەبن بە دەزگایەکی کاریکاتێریانە و بیرۆکراتیەت وەک تاکە فاکتەر گەشەیان تیادا دەکات”.
ئاکامی شۆرش نەکردن لە بەرانبەر داسەپاندنی هەیمەنی کۆمپانیا گەورەکندا (corporatism) بە خۆی کارەساتە.
لێرەدا گرنگی ڕۆزا دەردەکەوێت کە ئاگاداریکردینەوە لە قەیرانەکاندا نوخبەی لیبراڵ دەبن بە دوژمنمان، هۆشداریدا بەرانبەر بە تیرۆر و توندوتیژی و هانیداین بۆ پارێزگاریکردن لە بنەما راستیەکانی دیموکراسیەت و دڵنیا بوون لەوەی کە ئەو هێزانە لەگەڵ خەڵك نین.
رۆزا لە مەترسی ئیمپریالیزم تێگەشتبوو، بە بیری هەموو ئەو سۆسیالیستانەی دەهێنایەوە کە بەدوای بنیادنانی سۆسیالیزمەوەن کە چۆن دەبێت دونیایەکی باشتر درووست بکەن، بە تایبەت بە چەوساوەکان، دەبێت دەست بەم ئەرکە مەرامییە نەگۆڕانەوە بگرین وەکو ئەو لێیان تێگەشتبوو، ئەگەر سازش بکەین، هیوا لەناودەبەین.

سەرچاوە:
/http://www.truthdig.com